

Секція 10. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Р.М. Бугріменко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

На підприємствах роздрібної торгівлі завершується процес кругообігу засобів, вкладених у виробничі предмети споживання, відбувається перетворення товарної форми вартості на грошову і створюється економічна основа для відновлення виробництва товарів. Тут відбуваються постійні кількісні і якісні зміни, викликані застосуванням передової технології, вдосконаленням техніки і устаткування, методів управління, що забезпечують підвищення ефективності роботи торгових підприємств і підвищення культури торгівлі.

У сучасних умовах конкуренції ринок визначає необхідний йому асортимент, тому завданням підприємства є задовольнити попит краще і ефективніше, ніж конкуренти. За неоптимальної структури асортименту відбувається зниження як потенційного, так і реального рівня прибутку, втрата конкурентних позицій на перспективних споживчих і товарних ринках і, як наслідок цього, спостерігається зниження економічної стійкості підприємства.

За останнє десятиліття торговельна діяльність набула вагомого значення у розвитку економіки країни та регіону, стала важливим фактором соціально-економічної стабільності в суспільстві. Характерною особливістю торгівлі є її мінімальна інерційність порівняно з іншими господарськими структурами.

Це зумовило випереджувальну функцію торгівлі у процесі реформування господарського механізму, яка є також стимулятором процесів реформування інших, інерційніших галузей. У кризових ситуаціях вона залучає до себе значну частину працездатного населення, яке вивільнюється з інших секторів, знижуючи гострі соціальні проблеми.

Про важливу роль торгівлі в умовах ринкового господарювання свідчить досвід економіки розвинених країн. Частка капіталовкладень у сферу товарного обігу в цих державах у 2,5 рази більша, ніж в Україні. У багатьох країнах частка торгівлі та послуг у валовому національному продукті перевищує 50%, а у США, Японії вона становить близько 68% .

Події останніх років в Україні, зміни в економіці, пов'язані з переходом до ринкових відносин, призвели до значного збільшення об'єму ринку споживчих товарів, розширення їх асортименту,

особливо за рахунок різкого збільшення на вітчизняному споживчому ринку частки імпортованих товарів. У зв'язку із зміною форм власності істотно змінилася подoba торговельних підприємств і характер їх діяльності.

Торгівля в Україні є одним з видів економічної діяльності, які найшвидше зростають. Обсяг роздрібногo товарообігу України, за даними Державного комітету статистики, в 2014 році склав 125,9 млрд грн, що в порівняльних цінах на 11,5% більше обсягу минулого року. Питома вага оптової та роздрібногo торгівлі у ВВП протягом 2013–2014 рр. коливається в межах 10...14%, що є другим результатом після промисловості. Однак цей показник є дещо нижчим, ніж у таких країнах, як Російська Федерація (18%), Польща (19%), США (17%) та Великобританія (15%).

Це свідчить про порівняну нерозвиненість цього виду економічної діяльності в нашій країні. Особливо ненасиченим є ринок роздрібногo торгівлі. За оцінками консалтингової компанії «АТ Kearney», яка щорічно складає Global Retail Development Index, на сьогодні найперспективнішими з позиції потенційного розвитку торговельних мереж є ринки країн, що розвиваються, зокрема, у трійку найпривабливіших країн увійшли Індія, Росія і Україна.

Проблемами оцінки та підвищення ефективності діяльності підприємств роздрібногo торгівлі займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: І. Алексєєв, В. Загорський, І. Бланк, Р. Малевич, Н. Власова, П. Лігоненко, П. Ліпич, В. Марцин, А. Мазаракі, О. Макарюк, А. Соценков, В. Садеков, Т. Футало, О. Шубін, В. Юров та інші. Однак розробці комплексного підходу до ефективності функціонування фінансово-господарської діяльності роздрібних торговельних підприємств з урахуванням специфіки їхньої діяльності належної уваги дотепер не приділялося.

Основним фактором розвитку сфери торгівлі в Україні є зростання доходів населення, яке визначається темпами росту реальної заробітної плати та зниженням рівня безробіття.

Проте зростання доходів населення в останні роки не супроводжувалося адекватним розширенням товарної пропозиції. Це пов'язано зі зміною системи перерозподілу доходів, яка виражена у підвищенні заробітної плати при падінні темпів росту економіки в цілому. Рівень доходів ще не є достатнім для забезпечення всіх першочергових потреб, а ринок роздрібногo торгівлі є досить ненасиченим.

Тому, незалежно від тенденцій розвитку економіки, попит на непродовольчі, побутові та продовольчі товари зростає випереджальними темпами.